

The Means of Realizing the World Government of Imam Mahdi (AS) from the Perspective of the Holy Quran

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

Authors

Masoumeh Zahiri¹
Hassan Abedian^{2*}
Ahmad Moradkhani³

How to cite this article

Masoumeh Zahiri, Hassan Abedian, Ahmad Moradkhani, The Means of Realizing the World Government of Imam Mahdi (AS) from the Perspective of the Holy Quran, *Islamic Life Style*. 2022; 6(2):467-476.

1. PhD student of Department of Quranic and Hadith Sciences, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran.
2. Assistant Professor of Department of Quranic and Hadith Sciences, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran (Corresponding Author).
3. Associate Professor of Department of Quran and Hadith Sciences, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran.

* Correspondence:

Address:
Phone:
Email: Mhabed4@yahoo.com

Article History

Received: 2022/03/30
Accepted: 2022/07/11

ABSTRACT

The global government of Imam Mahdi (A.S.) as the last divine government and the end of all human governments on earth, takes advantage of all the existing and unknown capacities to defeat the right-seeking and anti-right currents. With the aim of explaining the means of realizing the world government of Imam Mahdi (AS) from the perspective of the Holy Qur'an, the present research, with the analytical-descriptive method, undertakes the analysis of traditions and religious texts and the re-examination of the viewpoint of Islamic commentators. The results of the research indicate that the most important means of overcoming the religion of truth and ruling the Mahdavi government is rooted in the use of human capacities, and the flourishing of human vision and attitude is an irreplaceable tool in confronting the front of truth and falsehood. In this research, components such as the devotion of the people and the deep emotional relationship between the sovereign and the people, following the principle of obedience to the first order (provincialism), reaching the weak classes to high principles and sublime values and the comprehensive realization of the principle of Jihad in confronting the individual and social atrocities of the Taghutians and Oppressors have been caught.

Keywords: Tools For The Realization Of World Government, Imam Mahdi (Pbuh), Quran

ابزارهای تحقق حکومت جهانی امام مهدی (عج) از منظر قرآن کریم

معصومه ظهیری^۱

دانشجوی دکتری گروه علوم قرآن و حدیث، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران.

حسن عابدیان^{۲*}

استادیار گروه علوم قرآن و حدیث، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران (نویسنده مسئول).

احمد مرادخانی^۳

دانشیار گروه علوم قرآن و حدیث، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران.

چکیده

حکومت جهانی امام مهدی (عج) به مثابه آخرین حکومت الهی و پایان بخش تمام حاکمیت‌های بشری بر روی زمین، از تمامی ظرفیت‌های موجود و نیز ظرفیت‌های ناشناخته بهره می‌گیرد تا جریان‌های حق‌ستیز و حق‌گریز را مغلوب دولت حق نماید. پژوهش حاضر با هدف تبیین ابزارهای تحقق حکومت جهانی امام مهدی (عج) از منظر قرآن کریم، با روش تحلیلی - توصیفی به واکاوی روایات و متون دینی و بازپژوهشی دیدگاه مفسران اسلامی مبادرت می‌ورزد. نتایج پژوهش حاکی از آن است که مهم‌ترین ابزار غلبه دین حق و فرمانروایی دولت مهدوی، در بهره‌گیری از ظرفیت‌های انسان ریشه دارد و شکوفایی بینش و نگرش بشر، ابزار بی‌بدیلی در مقابله جبهه حق و باطل است. در این پژوهش، مؤلفه‌هایی همچون ارادتمندی مردم و رابطه عمیق عاطفی بین حاکمیت و جمهور، پیروی از اصل اطاعت از اولی‌الامر (ولایت‌مداری)، رسیدن اقشار ضعیف به اصول والا و ارزش‌های متعالی و تحقق فراگیر اصل جهاد در مقابله با بیدادگری‌های فردی و اجتماعی طاغوتیان و ستمگران، اصطیاد شده است.

واژگان کلیدی: ابزارهای تحقق حکومت جهانی، امام مهدی (عج)، قرآن.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۴/۲۰

*نویسنده مسئول Mhbed4@yahoo.com

مقدمه

منجی‌گرایی به‌عنوان یک ایده فرادینی، انتظاری است که در متن و بطن همه ادیان الهی مطرح شده و باوری است که در پرتو اصل کمال‌گرایی و نجات‌بخشی، با فطرت بشر عجین شده است. در دنیای کنونی، این اعتقاد که مدعیان نجات بشر و متولیان حاکمیت جهانی، نه تنها راهی به شاهراه سعادت انسان نیافته و بلکه خود، بزرگ‌ترین چالش‌ها و آسیب‌های انسانی را بر جوامع تحمیل کرده‌اند، به باوری عمومی تبدیل شده و بی‌توجهی به سرمایه اجتماعی، از دست دادن ذخایر طبیعی، شیوع انواع بیماری‌ها در سطح جهانی، منفعت‌گرایی شمار اندکی از بی‌شمار جمعیت انسانی و هزاران هزار آسیب دیگر، از حالت فرامتن و تحلیل، به اموری عام و همه‌فهم مبدل گشته است. حکومت جهانی امام مهدی (عج)، آخرین و تنها حکومت واحد جهانی است که بر سراسر زمین حاکم خواهد شد. اما درحالی‌که جهان به سمت جهانی شدن در حرکت است و نظریه‌پردازان، به انواع راه‌حل‌ها برای حکومت واحد پرداخته‌اند، شیعیان که باور دارند در نهایت، چنین حکومت واحدی ایجاد خواهد شد، آن‌طور که باید، به ترسیم چنین حکومتی از زوایای گوناگون نپرداخته و هرکدام این مسئله را از دیدگاه جامعه‌شناسی و یا علوم سیاسی مطرح کرده‌اند. چنانچه در نقطه مقابل این امر، غفلت در تبیین صحیح آموزه‌های مهدوی در سطح علمی و بی‌توجهی به انتشار درست آموزه‌ها در قالب‌های متناسب با مخاطبان مختلف در سطح فرهنگی، اشتباهی غیر قابل جبران است. پژوهش حاضر با توجه به ضرورت نیاز به منجی و حقیقت قطعی جهانی بودن انقلاب حضرت مهدی (عج)، در پی آن است که زمینه‌های تحقق حکومت مهدوی و استقرار بزرگ‌ترین حاکمیت در سراسر جهان را بررسی نماید.

سؤال پژوهش، در راستای توجه به نقش مردم در ایجاد حکومت جهانی پس از ظهور و به دنبال فهم ابزارهای تحقق آن است که آرزوی دیرین انبیا و اولیای الهی بوده است. سؤال از ابزارهایی است که زمینه تشکیل حکومت امام مهدی (عج) را فراهم نموده و بساط حاکمیت‌هایی که ذخایر مادی و معنوی بشر را به اسارت گرفته‌اند برمی‌چیند. همچنین پرسش از چگونگی همراهی مردم برای همیاری و اقبال عمومی و مؤلفه‌های مؤثر در این همراهی، محورهای اصلی نوشتار است که کمتر مورد توجه مهدوی‌پژوهان قرار گرفته است. روش پژوهش، تحلیلی - توصیفی است و با اولویت‌بخشی به منابع تفسیری و روایات مرتبط ذیل آیات نگارش یافته است.

آثار مرتبط با پژوهش حاضر، از جمله تعدادی از کتاب‌هایی که ویژه امام عصر (عج) نوشته شده، عبارت است از:

۱. اربع رسالات فی الغیبه، شیخ مفید. این کتاب به روش پرسش و پاسخ بوده و شامل مباحث غیبت، قیام و شبهات مربوط به امامت حضرت مهدی (عج) است.

۲. الغیبه للحجه، شیخ طوسی. این کتاب از بهترین، مهم‌ترین و کامل‌ترین منابع شیعه در مسئله غیبت امام مهدی (عج) بوده و شامل دلایل عقلی و نقلی وجود امام مهدی (عج)، غیبت، ظهور، علایم ظهور و فضایل و سیره آن امام است. با توجه به اینکه این اثر، در بغداد و با استفاده از دو کتابخانه بزرگ شیعه نوشته شده و مؤلف آن به بسیاری از اصول قدما دسترسی داشته است، اهمیت فراوانی دارد.

۱۴. مؤلفه‌های صلح مهدوی، نفیسه فقیهی مقدس. این مقاله با تأکید بر تفاسیر فریقین، با هدف تبیین مؤلفه‌های صلح در عصر حکومت جهانی امام مهدی (عج) در تفاسیر فریقین نگارش یافته و به مؤلفه‌هایی همچون خصایص و سجایای فردی؛ صلح‌طلبی جوامع و صلح‌پذیری امت‌ها و نیز مسیر تکاملی طبیعت و هستی توجه کرده است. هرچند توجه نوشتار حاضر به ابزار مؤثر حکومت مهدوی به‌عنوان یکی از محورهای توجه کرده و تعدد ابعاد مورد نظر، نویسنده را از تمرکز بر ابزارها و سازوکار بازداشته است.

۱۵. حکومت ولایی زمینه‌ساز ظهور، حامد پوررستمی.

۱۶. مهدویت پژوهی، دو نگرش مکتب‌واره و دکترینال، غلامرضا بهروز لک.

۱۷. ویژگی‌های حکومت امام مهدی در قرآن، فاطمه احمدی‌نژاد و محمد مهدی سلطانی‌نژاد.

۱۸. سیر تحول آراء مستشرقان در مورد مهدویت، محسن الویری و زهیر دهقانی آرانی. اکثر مقالات و چند اثر پیش ذکر شده بخش یاقسمتی از حکومت جهانی حضرت و یا به ویژگی‌های حکومت حضرت پرداخته‌اند و یا مقایسه جریان حکومت مهدوی با شرایط قبل از ظهور پرداخته‌اند و مورد پردازش قرار گرفته است.

۱۹. تأثیر صورت‌بندی ساختارهای حکومتی در نظام‌سازی اسلامی، هادی طحان‌نظیف. این مقاله به واکاوی رابطه ساختار و ماهیت در نظام حکومت اسلامی و بررسی تأثیرات این دو بر یکدیگر پرداخته است. در این مقاله، علی‌رغم بیان مطالب ارزشمند از دانشمندان و نظریه‌پردازان دینی، بسیاری از مطالب، بدون استناد رها شده‌اند و منبع جامعی برای آنها وجود ندارد.

این نوشتار، از این جهت که با رویکرد مسئله‌محوری، تمرکز خود را بر ابزارهای تحقق حکومت امام مهدی (عج) در منابع تفسیری معطوف داشته، حائز اهمیت است.

مفهوم‌شناسی

جهانی‌شدن

در زبان انگلیسی، برای عبارت جهانی شدن، واژه **Globalization** در نظر گرفته شده است. در زبان عربی نیز کلمات «العولمه» و «الکوکبه» را معادل جهانی شدن یا جهان‌گرایی ترجمه کرده‌اند (۱). با این حال، در این مفهوم، اجماع نظر وجود ندارد. علت ابهام در این موضوع، این است که مفهوم یکسان و یکدستی از آن ارائه نشده است. واژه جهانی شدن، از یک جهت، مفهومی کاملاً جدید و از لحاظ دیگر، یک مقوله قدیمی به شمار می‌رود. ظهور این پدیده، باعث بروز تحرک شگفت‌انگیز اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و ارزشی شده و تفاسیر جدیدی از سیاست، اقتصاد، فرهنگ، اقتدار، امنیت و... به دست می‌دهد. جهانی شدن در شکل امروزی آن، از زمان فروپاشی کمونیسم و نظام دوقطبی و بالاخره، پایان جنگ سرد، بیشتر مطرح شده است. (۲)

مفهوم جهانی شدن و مفاهیم نزدیک به آن، نظریاتی هستند که از سوی اکثر پژوهشگران مسائل سیاسی و امور بین‌الملل، برای توصیف و تضعیف حاکم بر نظام بین‌الملل و در مسیر فرایند گذر از مرزهای اقتصادی و روابط میان کشورها به نوعی جهان شمولی و یکسان سازی، کار می‌روند. گیدنز، جهانی شدن را فرایندی می‌داند که

۳. معجم احادیث الامام المهدی (عج). این مجموعه روایی نفیس و ارزشمند معاصر، با تلاش برخی از محققان به مرحله قبل ظهور سپس به احادیث مربوط به شخصیت حضرت مهدی (عج) به انجام رسیده است.

۴. بحار الانوار، محمدباقر مجلسی. این کتاب، مفصل‌ترین مجموعه حدیثی شیعه در قرن یازدهم هجری است. جلد سیزدهم این کتاب، که معروف‌ترین ترجمه آن به نام مهدی موعود (عج) است، به موضوع امام زمان اختصاص دارد و روایات زمینه‌ساز ظهور و وظیفه منتظران و نقش ایشان در حکومت نیز آمده است و بارها چاپ شده است.

۵. میکال المکارم فی فواید الدعاء للقائم (عج)، آیت‌الله سید محمدتقی موسوی اصفهانی مشهور به فقیه احمدآبادی. این کتاب که مجموعه‌ای از روایات را جمع‌آوری کرده است، بعدها توسط آیت‌الله سید محمدکاظم حائری قزوینی به فارسی ترجمه شد و در سال ۱۳۷۹ش در دو جلد انتشار یافت.

۶. منتخب الاثر، آیت‌الله لطف‌الله صافی گلپایگانی. احادیثی درباره امام مهدی (عج) است که از مهم‌ترین منابع کهن روایی و تاریخی شیعه و اهل سنت و برخی کتب متأخر و معاصر استخراج شده است. این کتاب که به زبان عربی نگارش شده، به زبان فارسی نیز ترجمه شده و در سال ۱۳۷۹ش انتشار یافته است.

۷. حکومت جهانی مهدی (عج)، آیت‌الله ناصر مکارم شیرازی. این کتاب که درباره ویژگی‌های حکومت مهدی (عج) است، با بهره‌گیری از کتاب و سنت، روش حکومت جهانی حضرت را بیان کرده و برخی از مدعیان دروغین به نام امام علیه السلام را معرفی و توضیح داده است.

۸. عصاره خلقت، آیت‌الله عبدالله جوادی آملی. در موضوع جلوه‌های انتظار و اسرار نهایی غیبت و بُعد فرهنگی انتظار که از آثار ایشان استخراج شده است.

۹. ویژگی‌های حکومت جهانی حضرت مهدی (عج)، سید عبداللطیف سجادی. این اثر به شرح و تبیین ماهیت و ویژگی‌های حکومت جهانی امام مهدی (عج)، اثبات این حکومت و نیز شرایط سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و عدالت در حاکمیت جهانی حضرت اشاره کرده است.

۱۰. جهانی شدن و حکومت جهانی حضرت مهدی (عج)، رحیم کارگر. این اثر در موضوع باورداشت مهدویت و مسئله حکومت جهانی حضرت مهدی (عج) و ابعاد فرهنگی آن است.

۱۱. جهانی شدن فرهنگ مهدوی، زینب متقی‌زاده. این اثر تلاش دارد ارتباط میان دو مقوله بسیار مهم و حساس فرهنگ مهدوی و جهانی شدن را بیان کند. این کتاب با عناوینی همچون: کلیات و چهارچوب نظری فرهنگ مهدوی؛ چشم‌انداز آینده بشر؛ جهانی شدن، ویژگی‌ها، ابعاد و پیامدها و چالش‌ها و فرصت‌های فرهنگ مهدوی در عصر جهانی شدن، تدوین و منتشر شده است.

۱۲. مبانی اعتقادی مهدویت، مسعود پورسیدآقایی. در موضوع مهدویت و زمینه‌سازی برای عصر ظهور است.

۱۳. از اینجا تا دولت کریمه، ابراهیم شفیعی سروستانی. این کتاب در سه بخش به موقعیت ما و رویکرد ویژه مهدوی و آسیب‌شناسی و تذکار عمومی می‌پردازد.

سلطه بر جهان و یا از طرق صلح‌آمیز و داوطلبانه اتحاد فراملی یا ترکیبی از این دو به وجود آید.

قرآن

قرآن که از ماده قراء به معنی تلاوت، مشتق شده، در لغت به معنای قرائت کردن و خواندن و یا خواندنی بوده و به نام قرآن، یعنی خواندن به کار رفته است. همچنین به معنی کلام‌الله، مصحف و فرقان آمده است (۱) قرآن در اصطلاح، کتاب مقدس مسلمانان است و به اعتقاد مسلمین، سخنان خداست که به شیوه وحی از جانب خدا توسط جبرئیل بر پیامبر اسلام، محمد بن عبدالله (ص) نازل شده است.

حکومت جهانی امام مهدی (عج)

از وعده‌های الهی برای بشریت در اکمال دین و اتمام نعمت، تحقق قسط و عدل فراگیر است و این وعده امیدآفرین، در فرج و ظهور منجی انجام می‌گیرد. در واقع، این مفهوم حکومت واحد جهانی است؛ به این معنا که با ظهور امام غایب (عج)، اسلام که دین الهی و کامل و دارای شریعت جامع است، مقبول همگان خواهد شد و در آن زمان، ستمگران و جباران از مسند قدرت به زیر کشیده خواهند شد و پس از آن، حکومت جهانی اسلام با زعامت و رهبری مستقیم آخرین امام معصوم و عادل برپا خواهد شد و عدالت بر بنیاد دیانت و اخلاقی در مقیاسی جهانی اجرا خواهد گشت. (۸)

در برخی از آیات قرآن به این حاکمیت جهانی اشاره شده است. قرآن کریم در زمینه ظهور و قیام حضرت مهدی (عج)، بدون اینکه وارد جزئیات شود، به صورت کلی و اصولی بحث کرده است؛ یعنی از تشکیل حکومت عدل جهانی، پیروزی کامل و نهایی صالحان در روی زمین سخن گفته است. مفسران اسلامی، این گونه آیات را به استناد مدارک حدیثی و تفسیری، مربوط به حضرت مهدی (عج) و ظهور و قیام او دانسته‌اند. ما از مجموع آیات قرآنی که دانشمندان، آنها را ناظر به این موضوع دانسته و صراحت بیشتری دارند، برای رعایت اختصار، به چند آیه اشاره می‌کنیم:

حاکمیت مستضعفان

خداوند می‌فرماید: «وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ؛ و ما اراده کرده‌ام بر آنان که در روی زمین به ضعف کشیده شده‌اند منت نهاده و آنها را پیشوایان و وارثان قرار دهیم» (قصص: ۵). شیخ طوسی می‌گوید: عده‌ای از اصحاب ما چنین روایت کرده‌اند که این آیه در شأن مهدی موعود، امام قائم (عج) نازل گردیده است که خداوند بر او منت نهاده پس از استضعاف، ایشان را امام روی زمین گرداند و وارث چیزهایی نماید که در دست ستمکاران بوده است و به او عزت می‌دهد و دشمنانش را ذلیل و خوار می‌کند. (۹)

ذخیره الهی

قرآن درباره ظهور حضرت مهدی (عج) که حکومت جهانی، با حاکمیت او محقق می‌شود می‌فرماید: «بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ؛ و بدانید که آنچه خدا بر شما باقی

به‌وسیله آن، رویدادها، تصمیم‌ها و فعالیت‌های انجام گرفته در یک قسمت از جهان، نتایج تاثیرگذاری بر افراد، گروه‌ها و جوامع در سایر نقاط می‌گذارد. در واقع، جهانی شدن روندی است پر قدرت که در فرصتی نسبتاً کوتاه، کشورهایی را که نتوانند خود را با آن تطبیق دهند، پشت سر خواهد گذاشت. (۳).

مبانی فکری و فلسفی تمدن و فرهنگ اسلامی، ره‌آورد وحی الهی، بعثت انبیاء و امامت اولیاست که عقل و فطرت اصیل انسانی آن را تایید می‌کند و ارکان تمدن اسلامی بر این اساس بنا گذاشته شده است یعنی بر اساس حاکمیت خداوند، که تدبیر جامعه را به انسان وا گذاشته و آن نیز تجلی اراده خداست. در حقیقت، این جهانی شدن، بر اساس عقلانیت و عدالت، به‌وسیله رهبر برگزیده الهی (امام مهدی (عج)) در حکومت جهانی او محقق می‌شود. (۴)

حکومت جهانی

حکومت در لغت به معنی حکم دادن، فرمان دادن، فرمانروایی کردن بر یک شهر یا کشور و اداره کردن شئون اجتماعی و سیاسی مردم و نیز حکم راندن، سلطنت کردن، پادشاهی کردن و فرماندهی است (۱). واژه حکومت در لغت از ریشه عربی حکم می‌آید که به معنی قضاوت کردن و دستور دادن و داوری کردن و همین‌طور جلوگیری کردن و دهنه زدن به اسب است. این واژه، با واژه حکمت به معنی دانایی نیز هم‌ریشه است. (۵)

حکومت، ابزاری است که دولت، به‌عنوان سیاست‌گذار و تعیین‌کننده راهبردهای پیش روی کشور، به‌وسیله آن، سیاست‌های خود را اعمال می‌کند. نوع حکومت و شکلی که کشور با آن اداره می‌شود، به نظام‌های سیاسی مختلف و نهادها و ابزارهایی بستگی دارد که مورد استفاده ایشان قرار می‌گیرد. اگر حکومت با صفتی به کار رود، برای بیان نوعی رژیم سیاسی است. همچنین عبارت است از فرایند اجرای منظم سیاست‌ها، تصمیمات و مقامات اداری درون یک دستگاه سیاسی در قلمرو معین و حفظ اقتدار آن به‌وسیله یک نظام حقوقی است (۳). حکومت در اصطلاح به‌عنوان یکی از عناصر چهارگانه تشکیل‌دهنده دولت (جمعیت، سرزمین، حکومت، حاکمیت)، عبارت است از: مجموعه نهادهایی که در یک پیوند و ارتباط تعریف شده با یکدیگر، در یک سرزمین مشخص و بر اجتماع انسانی ساکن در آن، اعمال حاکمیت می‌کنند. (۶)

به عقیده شیخ انصاری، تعریف حکومت این است که دلیل حاکم، شارح مراد از دلیل محکوم بوده و حکمی را که در دلیل محکوم ثابت شده است، از بعضی افراد آن نفی می‌کند. ایشان ذکر کرده‌اند که نتیجه حکومت این است که در حکومت، نظارت دلیل حاکم بر دلیل محکوم، نظارت و قربینیت شخصیه است و لذا دلیل حاکم بر دلیل محکوم مقدم خواهد شد ولو اینکه نسبت بین آنها، عموم و خصوص مطلق نباشد؛ بلکه نسبت بین آنها، عموم و خصوص من وجه باشد و یا دلیل حاکم از نظر دلالت اضعف از دلیل محکوم باشد. مثل اینکه دلیل محکوم به لسان عموم مانند «اکرم کل عالم»، ولی دلیل حاکم به لسان اطلاق مانند «الفاسق لیس بعالم» باشد. (۷)

حکومت جهانی، ایده یک اقتدار سیاست مشترک برای همه بشر است که یک دولت به وجود می‌آورد تا اقتدار را بر سراسر زمین اعمال کند. چنین حکومتی می‌تواند از طرق خشونت‌بار و اجباری

وحدت رویه حکومت جهانی حضرت، با بهره‌گیری از ظرفیت انسان‌های صالح می‌پردازیم.

ابزارهای تحقق حکومت جهانی امام مهدی (ع) از منظر قرآن رجوع به اولی الامر

اسلام برای حکومت، یک شکل آرمانی در نظر گرفته است و این حکومت مطلوب زمانی عینیت می‌یابد که پیامبر و یا امام معصوم در رأس آن قرار گیرد. این گزینه کمال مطلوب، به‌صراحت در قرآن شریف مورد تأکید قرار گرفته است. قرآن کریم در عین اینکه ولایت را کاملاً از آن خدا و منحصر در او می‌داند: «أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ فَإِنَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ» آری، مشرکان غیر خدا را یار و دوستدار خود برگرفتند و حال آنکه خدا منحصرأ دوست و یاور بندگان است و اوست که مردگان را زنده می‌کند و اوست که بر هر چیز تواناست» (شوری: ۹)؛ آن را برای پیامبر اکرم (ص) و ائمه اطهار (ع) نیز اثبات کرده است: «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ» ولی امر و یاور شما، تنها خدا و رسول و مؤمنانی خواهند بود که نماز به پا داشته و به فقرا در حال رکوع زکات می‌دهند (که به اتفاق مفسران، مراد آیه، علی (ع) است).» (مائده: ۵۵) همچنین خداوند درباره افرادی که ولایت رسول گرامی اسلام (ص) را می‌پذیرند، چنین می‌فرماید: «فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا»؛ به پروردگارت سوگند که آنها مؤمن نخواهند بود، مگر اینکه در اختلاف‌های خود، تو را به داوری طلبند و آنگاه از داوری تو، در دل خود احساس ناراحتی نکنند و کاملاً تسلیم باشند» (نساء: ۶۵)؛ زیرا به مصداق این عبارت، در سوره آل عمران نیز آمده است کسانی که ادعای دوستداری خدا را دارند، باید از فرستاده او تبعیت نمایند: «قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ» (آل عمران: ۳۱). بر این اساس، آنها که ادعا می‌کنند خداوند را دوست دارند و به ولایت و سرپرستی او علاقه‌مندند، باید از فرستاده او نیز پیروی کنند تا مورد محبت الهی قرار گیرند. لذا نافرمانی و عدم اطاعت مسلمین از فرستاده ولی خدا موجب می‌شود تا از ولی خود، امام مهدی (عج) جدا شوند. یکی از ابزارهای تحقق حکومت جهانی مهدی (عج)، رجوع به اولی الامر برای زمینه‌سازی ظهور است. این مسئله، در آیه اطاعت آمده است: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا»؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید! اطاعت کنید خدا را! و اطاعت کنید پیامبر خدا و اولو الامر [= اوصیای پیامبر] را! و هرگاه در چیزی نزاع داشتید، آن را به خدا و پیامبر بازگردانید (و از آنها داوری بطلبید). اگر به خدا و روز رستاخیز ایمان دارید! این (کار) برای شما بهتر، و عاقبت و پایانش نیکو است» (نساء: ۵۹). این آیه، دستور می‌دهد که مؤمنان از خداوند و نیز از پیامبر و همچنین آنان که صاحب اختیار امور هستند (اولی الامر) اطاعت کنند. بسیاری از منابع شیعی، این آیه را به‌عنوان یکی از ادله اثبات برای ولایت و امامت علی بن ابی‌طالب (ع) و دیگر امامان دوازده‌گانه معرفی می‌کنند. (۱۳)

گذارد و (برکت بخشد) بهتر است اگر واقعا به خدا ایمان دارید و من نگهبان شما نیستم. (هود: ۸۶)

زمین، میراث صالحان

قرآن کریم در این زمینه، بیان می‌دارد: «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ» ما در زبور پس از تورات نوشته‌ایم که این زمین را بندگان صالح من به میراث خواهند برد» (انبیاء: ۱۰۵). امام صادق (ع) در بیان معنای این آیه کریمه فرمود: «در تمام کتب آسمانی ذکر شده است که بندگان شایسته خدا که وارثان زمین هستند، حضرت قائم (عج) و یاران او می‌باشند.» (۱۰)

خلافت روی زمین و امنی ت فراگیر

خداوند می‌فرماید: «وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ» خداوند به کسانی از شما بندگان که (به خدا و حجت عصر) ایمان آرند و نیکوکار گردند وعده فرمود که (در ظهور امام زمان) در زمین خلافتشان دهد چنان که امم صالح پیمبران سلف را جانشین پیشینیان آنها نمود، و دین پسندیده آنان را (که اسلام واقعی است، بر همه ادیان) تمکین و تسلط عطا کند و به همه آنان پس از خوف و اندیشه از دشمنان، ایمنی کامل دهد که مرا به یگانگی، بی‌هیچ شائبه شرک و ریا، پرستش کنند و بعد از آن، هرکس کافر شود، پس آنان به حقیقت همان فاسقان تبهکارند» (نور: ۵۵)

این آیه شریفه نیز بیانگر خلافت جهانی امام مهدی (عج) است و طبق تفسیر بسیاری از مفسرین، از جمله علامه طباطبایی در تفسیر (۱۱) بر اصل حکومت مهدی (عج) صحنه می‌گذارد. جانشینی خدا بر روی کره زمین، مبین این مدعاست.

آیات ذکر شده و دیگر آیات مربوط به جهانی بودن دین اسلام، مؤید این معناست که بی‌تردید، زمانی فرا خواهد رسید که تنها دین حاکم بر جهان، اسلام خواهد بود: «إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ» همانا دین (پسندیده) نزد خدا، آیین اسلام است» (آل عمران: ۱۹). جهانی بودن دین اسلام و عدم اختصاص آن به قوم یا منطقه خاص، از ضروریات این آیین الهی است و حتی کسانی که به آن ایمان ندارند، می‌دانند که دعوت اسلام، همگانی بوده و به منطقه جغرافیایی خاصی محدود نبوده است. افزون بر این، شواهد تاریخی فراوانی وجود دارد که پیامبر اکرم (ص) به سران کشورها مانند قیصر روم، پادشاه ایران و فرمانروایان مصر، حبشه و شامات و نیز به رؤسای قبایل مختلف عرب و... نامه نوشتند و با گسیل پیک ویژه به‌سوی آنان، همگان را به پذیرفتن این دین مقدس دعوت کرده و از پیامدهای وخیم کفر و رویگردانی از اسلام برحذر داشتند. اگر دین اسلام جهانی نبود، چنین دعوتی عمومی انجام نمی‌گرفت و سایر اقوام و امت‌ها هم برای عدم پذیرش، عذری می‌داشتند. (۱۲)

این مهم ایجاب می‌کند که به دنبال ایجاد زمینه‌های تحقق حکومتی فراگیر و جهانی فراسوی مرزبندی جغرافیایی باشیم، لذا با مراجعه به آیات قرآن کریم، علاوه بر شناخت ابزارها، به اثربخشی آنها در

جهاد در چهارچوب استراتژی ارشادی اسلام، در آخرین مرحله قرار دارد، اما واقعیت این بود که پیامبر برای هدایت همه انسان‌های روی زمین مبعوث شده‌اند؛ بنابراین هرکسی که با دعوت پیامبر مخالفت می‌کرد، وظیفه پیامبر (ص) بود که برای گشودن مسیر دعوت، با وی بجنگد؛ از این رو شیعه و سنی، جهاد را یکی از اصول مسلم اسلام می‌دانند. قرآن صریحاً به پیامبر و مسلمانان فرمان می‌دهد که با کفار و منافقان بجنگند و با درشتی و خشونت با آنان رفتار کنند: «يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبئسَ الْمَصِيرُ؛ ای پیامبر! با کافران و منافقان جهاد کن، بر آنها سخت بگیر که جایگاهشان جهنم است، و چه بد سرنوشتی دارند.» (توبه: ۷۳)

جهاد مهم‌ترین راه غلبه دین حق یعنی اسلام بر تمامی ادیان به دست حضرت مهدی (عج) است (ر.ک: توبه: ۳۲-۳۳؛ فتح: ۲۵ و صف: ۸-۹). چیرگی اسلام بر سایر ادیان، که هدف نهایی جهاد آن حضرت است، با از بین بردن حاکمیت شرک و کفر و استقرار حاکمیت دین حق بر سراسر گیتی تحقق می‌یابد.

مفهوم دیگر غلبه دین حق بر سایر ادیان با جهاد، از میان برداشتن حاکمیت شرک، کفر و ستم، و استقرار حاکمیت دین حق در تمام عالم است. معنای استقرار حاکمیت دین حق در جهان، تشکیل حکومتی فراگیر بر اساس تعالیم و آموزه‌های قرآن و سنت رسول خدا (ص) و پیشوایان معصوم (ع) و جاری شدن احکام اسلامی و قوانین و مقررات منطبق با شرع و موازین اسلامی در همه زمین است. آیات متعددی، بر معنای غلبه دین حق دلالت دارند. از جمله، خدای متعال در آیه ۵۵ سوره نور به مؤمنان وعده داده است که دین مورد پسند آنان یعنی اسلام را در سراسر گیتی حاکم فرماید. مراد از «تمکین دین» در عبارت «وَلِيْمَكِنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ»، به قرینه آیات بسیاری که این ماده در آنها به کار رفته، استقرار حاکمیت دین اسلام است نه صرف گسترش آن در میان افراد. همچنین در آیه ۱۹۳ سوره بقره: «وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ»، جهاد تا رفع فتنه واجب شده است. به گفته برخی مفسران، معنای فتنه به قرینه «ویکون الدین لله»، شرک است. از آنجا که تحمیل اسلام بر مشرکان مردود است، مراد از «یکون الدین لله»، استقرار حاکمیت اسلام است.

پس از قیام و انقلاب حضرت مهدی (عج) و جهاد در راه رسیدن به اهداف عالی آرمانی نهفته شده در فرامین الهی و مسیر پرفیض رسول خدا (ص) و برچیده شدن بساط ظلم و نابرابری ظالمانه و مقابله با تبعیض‌ها در سایه نصرت الهی، همراهی مجاهدان آزاده معتقد به راه امام و مسالمت با اهل کتاب و همراهی و ایمان آوردن آنان و مقابله شرک و نفاق و درهم پیچیدن قدرت‌های پوشالی زورمدار و تزویرگر، حکومت جهانی امام مهدی (عج) بر پایه عدل و قسط محقق می‌شود.

اقبال عمومی

یک انقلاب و حکومت، زمانی موفق به تشکیل دولت می‌شود که مردم آن را بخواهند و برای به دست آوردن آن تلاش کنند. تا مردم آمادگی نداشته باشند و نپذیرند، هرگز حکومتی به ثمر نمی‌رسد.

گفتند: پروردگار ما الله است، سپس استقامت کردند، نه ترسی برای آنان است و نه اندوهگین می‌شوند» (احقاف: ۱۳) و نیز: «وَلَتَبْلُوَنَّهُمْ بَشِيءً مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِيرِ الصَّابِرِينَ؛ البته شما را به اندکی ترس و گرسنگی و بینوایی و بیماری و نقصان در محصول می‌آزماییم. و شکیبایان را بشارت ده.» (بقره: ۱۵۵)

پیام‌های این آیات این است که راه پیروزی بر ناامنی و مشکلات اقتصادی و مصیبت‌های جانی و مالی، صبر و شکیبایی است و در نهایت، مورد بشارت، در آیه بیان نشده است تا شامل انواع بشارت‌های الهی باشد و بهترین بشارت، نوید ظهور است.

از امام صادق (ع) نقل شده است که: «ناگزیر باید پیش از آمدن قائم (ع) سالی باشد که مردم در آن سال گرسنه بمانند و آنان را ترسی سخت از کشتار و کاهش در مال‌ها و کم شدن عمرها و محصولات فراگیرد که این در کتاب خداوند بسیار آشکار است. سپس این آیه را تلاوت فرمود: و شما را حتماً به چیزی از ترس و گرسنگی و کاهش در اموال و جان‌ها و میوه‌ها خواهیم آزمود و بردباران را بشارت ده.» (۱۹)

بر این اساس، یاران امام مهدی (عج) هم اعتقاد و باور دارند و هم اهل استقامت هستند. امام صادق (ع) می‌فرماید: «رَجُلٌ كَانَتْ قَلْبُهُمْ زُبُرُ الْحَدِيدِ لَا يَشُوْبُهُا شَكٌّ فِي ذَاتِ اللَّهِ؛ آنان مردانی هستند که دل‌هایشان مانند پاره‌های آهن است و هیچ تردیدی نسبت به ذات مقدس خداوند ندارند» و «هُمْ أَطْوَعُ لَهُ مِنْ الْأَمَةِ لَسِيدَهَا؛ مردانی که در میان امت، اطاعت‌پذیرترین و مطیع‌ترین آنان نسبت به مولای خود هستند.»

حکومت جهانی محقق نخواهد شد مگر در سایه‌سار صبر و استقامت بر سختی‌ها و از عهده امتحان‌ها برآمدن که نصرت الهی را به همراه دارد: «وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ؛ و هرکس خدا را یاری کند، البته خدا او را یاری خواهد کرد، که خداوند در نهایت اقتدار و توانایی است.» (حج: ۴۰)

جهاد

بشریت، در سراسر تاریخ حیات خود، به طور مداوم با مسئله جنگ و نزاع دست به گریبان بوده است تا آنجا که گویی جنگ، همزاد بشر است. از بدو خلقت آدم و جنگ ابلیس با او، پیدایش اختلاف بین هابیل و قابیل فرزندان آدم، که منجر به قتل هابیل گردید، حلقه‌های نخستین زنجیره جنگ بین انسان‌ها را تشکیل می‌دهد.

در اسلام، جنگ ذاتاً پدیده مطلوبی نیست؛ بلکه اصل اولیه، دعوت انسان‌ها به اسلام و خداپرستی است. سیره رسول خدا (ص) گواهی می‌دهد که آن حضرت هرگز برای دعوت به اسلام، جنگ نکردند و در جنگ‌هایی هم که کفار و دشمنان اسلام، تحمیل می‌کردند، از همه امکانات برای پرهیز از خونریزی سود می‌جستند. ایشان از روش‌های دعوت، انذار، معاهده، هجرت و... استفاده می‌کردند و اگر دعوت اسلامی مؤثر نمی‌افتاد و انسان‌های لجوج به مقابله با اسلام برمی‌خاستند و یا اینکه کسانی که دعوت را پذیرفته‌اند، با خطر مواجه می‌شدند، در آن حال اسلام بر جهاد و یا دفاع تأکید می‌ورزید.

دوست دارد از یاران حضرت قائم باشد، باید منتظر باشد و درحالی که منتظر است، با و روح و پرهیزکاری عمل کند و بر اساس محاسن اخلاقی رفتار کند» (۲۰)

انسان منتظر، از یک طرف موظف است هر روز و شب برای همراهی با حضرت و قرار گرفتن در زمره یاران ایشان دعا کند و از دیگر سو، برای استجاب این دعا باید همواره در کسب صفات نیکوی اخلاقی بکوشد؛ چراکه یاوران حضرت در روایات، انسان‌هایی وارسته و دین‌دار معرفی شده‌اند که استقامت و پایداری آنان در راه دین، وصف‌ناشدنی است و به تعبیر نبی اکرم (ص)، استقامت آنان در دین‌داری، شدیدتر از استقامت انسانی است که آتشی سوزان در کف دست دارد.

منتظران ظهور حضرت مهدی، همواره در انتظار امری دفعی هستند؛ امری که به دلیل نامعلوم بودن زمانش، همیشه خود را در آستانه آن می‌بینند. از این رو، ناگهانی بودن امر ظهور، منتظران را به سمت محاسن اخلاقی سوق می‌دهد و از رذایل بازمی‌دارد.

امام مهدی (عج)، شیعیان را به ناگهانی بودن امر فرج هشدار می‌دهد و از آنان می‌خواهد که در حالت غفلت نباشند و خود را با محاسن اخلاقی و رفتارهای معنوی، به حضرت نزدیک سازند و با دوری از رذایل و امور ناپسند، زمینه دوری خود از ایشان را فراهم نسازند تا مبدا به طور ناگهانی با ظهور مواجه شوند و گرفتار خشم و کفر حضرت گردند: «فَلْيَعْمَلْ كُلُّ امْرِئٍ مِنْكُمْ بِمَا يَقْرَبُ بِهِ مِنْ مَحَبَّتِنَا وَيَتَجَنَّبُ مَا يُدْبِيهِ مِنْ كَرَاهَتِنَا وَسَخَطِنَا، فَإِنْ أَمَرْنَا بَعْتَهُ فُجَاءَةً حِينَ لَا تَنْفَعُهُ تَوْبَةٌ وَلَا يُنْجِيهِ مِنْ عِقَابِنَا نَدْمٌ عَلَى حَوْثَةٍ؛ پس هر کدام از شما باید هر آنچه را که موجب دوستی ما می‌شود انجام دهد و از هر آنچه موجب ناخشنودی و خشم ما می‌شود، دوری گزیند؛ چراکه امر ظهور ما یک‌باره و ناگهانی خواهد بود و در آن زمان، توبه برای کسی سودی ندارد و پشیمانی از گناهان، کسی را از کفر ما نجات نمی‌دهد».

این حقیقت، در تفسیر برخی از آیات قرآن کریم نیز آمده است: «يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا قُلْ أَنْتَظِرُونَ؛ روزی که برخی از نشانه‌های خدا آشکار شود، ایمان کسی که پیش از آن ایمان نیآورده است یا همراه ایمان خود، کار نیکویی انجام نداده است، برای او سودی نخواهد داشت. بگو شما منتظر باشید و ما نیز منتظر خواهیم بود» (انعام: ۱۵۸). نشانه‌هایی که خداوند در این آیه وعده آمدنشان را داده، در روایات متعددی به ظهور حضرت مهدی (عج) تفسیر شده است. (۲۱)

در دل حقیقت انتظار، نارضی بودن نسبت به وضع موجود و امیدواری به آینده‌ای با وضع مطلوب نهفته است. کسی که نسبت به شرایطی که در آن به سر می‌برد، هیچ احساس ناخوشایندی ندارد و آینده روشن و مطلوبی را پیش روی خود نمی‌بیند، منتظر محسوب نمی‌شود.

از این رو نخستین شرط انتظار، معرفت و توجه به این حقیقت است که وضع موجود جهان و شرایط موجود حیات انسانی، با عظمت وجودی انسان و شأن او و هدف از خلقت او ناسازگار است و در مقابل، آنچه بعد از ظهور و در زمان حکومت حضرت مهدی (عج) رخ می‌دهد، ظهور واقعی حیات طیب خواهد بود. (۲۲)

یکی از شرایط اصلی ظهور منجی عالم بشریت، آمادگی و پذیرش مردم است. یعنی تا زمانی که مردم آماده پذیرش نباشند و آمادگی لازم را نداشته باشند، زمینه ظهور رخ نمی‌دهد. بر اساس آیات الهی، خداوند، سرنوشت انسان‌ها را به نوع اختیارشان وابسته و مرتبط کرده است. خداوند می‌فرماید: «إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ آلٍ؛ خداوند سرنوشت هیچ قوم (و ملتی) را تغییر نمی‌دهد مگر آنکه آنان آنچه را در خودشان است تغییر دهند! و هنگامی که خدا اراده سویی به قومی (به خاطر اعمالشان) کند، هیچ چیز مانع آن نخواهد شد؛ و جز خدا، سرپرستی نخواهند داشت» (رعد: ۱۱). بنا بر این آیه، برداشت می‌شود که اگر واقعا مردم بخواهند، خداوند در فرج، تعجیل می‌فرماید و این آمادگی مردم، از شرایط اصلی ظهور حجت و آخرین ذخیره الهی است.

یاران مومن و پاکدل منجی عالم بشریت، افرادی خودساخته بوده که مشتاق هستند تا در راه خدا بجنگند و جان خود را فدا کنند. امام صادق (ع) می‌فرماید: «آنان از ترس خدا، بیمناک هستند و آرزوی شهادت دارند. خواسته آنها این است که در راه خدا کشته شوند. شعارشان ای خون‌خواهان حسین (ع) [یا ثارات الحسین] است».

از امام سجاد (ع) نقل است که این آیه را تلاوت کرد و فرمود: «به خدا سوگند که این مؤمنان شایسته کردار، شیعیان ما اهل بیت هستند و خداوند این نوید و وعده شکوه‌بار را به دست بزرگ‌مردی از ما تحقق خواهد بخشید. او مهدی این امت است».

منتظران، نقش آفرینان تحقق حکومت جهانی امام مهدی (عج) کسانی که در انتظار ظهور حضرت هستند و به معنای واقعی کلمه، انتظار ایشان را می‌کشند و برای ظهور ایشان لحظه‌شماری می‌کنند، بی‌گمان برای ایفای نقش در زمان ظهور و تحقق حکومت فراگیر جهانی حضرت، تلاشی بی‌وقفه خواهند داشت. از این رو، در جنبه اخلاقی، با امیدی وافر و با همتی والا به سمت دستیابی به صفات یاران آن حضرت حرکت می‌کنند. منتظرانی که در دعاها و مناجات‌های خود از خداوند می‌خواهند در زمره یاوران حضرت مهدی (عج) قرار گیرند، همواره برای برآورده شدن این آرزو، تلاش خواهند کرد. بر اساس روایات، یکی از دعاها همیشه منتظران در مناجات‌ها و زیارت‌های خود، دعا برای توفیق همراهی با حضرت است که با تعابیر گوناگونی وارد شده است. از جمله:

(اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنْ أَنْصَارِهِ وَأَعْوَانِهِ وَالذَّابِّينَ عَنْهُ وَالْمُسَارِعِينَ إِلَيْهِ فِي قَضَاءِ حَوَائِجِهِ وَالْمُتَمَتِّلِينَ لِأَمْرِهِ وَتَوَاهِيهِ وَالْمُحَامِلِينَ عَنْهُ وَالسَّابِقِينَ إِلَيَّ إِزَادَتِهِ وَالْمُسْتَشْهِدِينَ بَيْنَ يَدَيْهِ؛ خداوند، مرا از یاوران و هواداران و مدافعان حضرت مهدی و از شتابندگان در انجام خواسته‌های او و اطاعت‌کنندگان از اوامر و نواهی او قرار بده و من را از حامیان از او و پیشی‌گیرندگان به سوی خواسته‌های او و شهیدان در حضور او مقرر فرما).

بی‌گمان کسی که بخواهد از یاوران امام عصر قرار گیرد و در زمره همراهان ایشان، به دفاع از آن حضرت بپردازد و مطیع امر و نهی ایشان شود، باید ویژگی‌های درخور توجهی در خود ایجاد کند که در یک جمله، دوری از همه رذایل و دستیابی به همه فضایل، از اوصاف چنین فردی خواهد بود: «مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ الْقَائِمِ، فَلْيَنْتَظِرْ وَلْيَعْمَلْ بِالْوَرَعِ وَمَحَاسِنِ الْإِحْلَاقِ وَهُوَ مُنْتَظَرٌ؛ هر کس

عصر (عج)، بصیرت، شکیبایی، استقامت، جهاد و اقبال عمومی و ارادت مردم است.

References

The Holy Quran

Nahj al-Balagha

1. Dehkoda, Ali Akbar, Dictionary, 1377, Tehran University Publisher.
2. Al Hammadi, Abdullah, We and the manifestations of globalization, translated by Nekonam, 2011, Tehran Azad Publishing House.
3. Giddens, Anthony: 1377, Consequences of Tehran center's publishing intention mod.
4. Shiroudi, Morteza, 1388: 1388, Rowaq Andiseh Quarterly No. 26, The Image of Islamic Globalization.
5. Afram Bostani, Fawad: 1379 Vocabulary book, Sobhan Publishing House, Tehran
6. Vaezi, Ahmad, Islamic Government: 1386, Lashkar Ali Bin Abi Talib Publisher, Qom.
7. Ansari, Sheikh Morteza, Rasail Faqhiyyah, 1404 A.H., published by Al-Mofid Library-Qom.
8. Montazeri, Hossein Ali, 1379, The Jurisprudential Foundations of Islamic Government, translated by: Mahmoud Salvati, Tehran: Saraei Publishing House.
9. Tusi, Muhammad bin Hassan, 1411 AH Kitab al-Ghaibah, published by Dar al-Maarif al-Islamiya.
10. Tabarsi, Fazl bin Hasan 1367, Majma al-Bayan fi Tafsir al-Qur'an, Nasher Khosrow.
11. Tabatabaei, Seyyed Mohammad Hossein (1375), Al-Mizan fi Tafsir al-Qur'an, Darul-Katbal-ul-Alamiya, Tehran.
12. Misbah Yazdi, Mohammad Taqi, 1375, Islamic Government and Wilayat Faqih, Qom: Rah Haq Publications.
13. Ayashi, Muhammad Bin Masoud, Al-Tafsir, 1386, published by Al-Alamiyyah Islamic Library
14. Kilini, Mohammad bin Yaqub, 1408 AH, Usul Kafi, translated by: Javad

نتیجه دو رکن اساسی بالا در منتظران، تلاش فراگیر فردی و اجتماعی برای تحقق ظهور و حاکمیت حضرت بر عالم خواهد بود. بنابراین، حقیقت انتظار، خود را در تلاش فردی و اجتماعی برای زمینه‌سازی حاکمیت ارزش‌های موجود در حکومت حضرت مهدی (عج) نشان می‌دهد. از این رو، حقیقت انتظار، فرد و اجتماع را به سمت فضایل و کمالات اخلاقی سوق می‌دهد و از رذایل اخلاقی بازمی‌دارد. و در انتها، خداوند، مومنین را به دعا (افضل الاعمال، الدعاء للفرج) برای زمینه‌سازی تحقق حکومت جهانی امام مهدی (عج) سفارش نموده است که: «دعوتی استجب لکم؛ مرا بخوانید تا (دعای) شما را بپذیرم» (غافر: ۶۰)؛ چراکه به درستی: «و اذا سألك عبادي عني فاني قريب اجيب دعوة الداع اذا دعان؛ و چون بندگان من از تو بپرسند، (بدانند که) من به آنها نزدیکم و دعای کننده را به هنگامی که مرا می‌خواند پاسخ می‌گویم». (بقره: ۱۸۶)

با توجه به اینکه از یک سو خداوند سبحان، اجابت دعا را تضمین کرده و از سوی دیگر، پیشوایان دین، به دعای تعجیل سفارش فرموده‌اند، شکی نیست که دعا، از مهم‌ترین عوامل زمینه‌ساز برای ظهور و ایجاد حکومت جهانی وعده‌داده شده است.

نتیجه‌گیری

عقیده به ظهور حضرت مهدی (عج)، یکی از معتقدات اصیل اسلامی است و گسترش جهانی با ایمان اسلامی و پیروزی حق بر باطل و استقرار کامل و همه‌جانبه ارزش‌های انسانی و بالاخره تشکیل مدینه فاضله و حکومت واحد جهانی در میان مسلمانان، ریشه قرآنی دارد؛ به طوری که صورت کلی و مایه اساسی آن، در قرآن کریم تجلی یافته و در باب ظهور حضرت مهدی نیز به تمام پیروان اسلام، بشارت داده است.

مسئله مهدویت و اندیشه انتظار و ظهور حضرت مهدی (عج)، آخرین امام زنده و حاضر شیعیان در عصر غیبت، یکی از مسایل بسیار مهم دینی است؛ چراکه بزرگ‌ترین دغدغه و آرمان انسانی شیعیان جهان، فرا رسیدن زمان قیام مهدی موعود (عج) و برقراری عدالت است. بنابراین، مسئولان، برنامه‌ریزان، سیاستمداران و پژوهشگران، برای تحقق این آرمان‌ها و آرزوها و برای ایجاد بستری مناسب در جهت توسعه هماهنگ و پایدار، آماده‌سازی مقدمات ظهور در چهارچوب ارزش‌های اعتقادی و باورهای اسلامی، مسئولیت خطیری به عهده دارند.

شناخت صحیح حکومت جهانی امام مهدی (عج) و ابزارهای تحقق آن، از موضوعاتی است که به اصلاح نظام در جوامع و به دنبال آن رضایت مردم و مردم‌سالاری دینی خواهد انجامید.

از برنامه‌های امام مهدی (عج)، تشکیل حکومت فراگیر جهانی و اداره همه اجتماعات از یک نقطه و با یک سیاست و برنامه است. در آن دوران، با حضور امام مهدی (عج)، آرمان‌های والای تشکیل جامعه بزرگ بشری و خانواده انسانی تحقق می‌پذیرد و آمال بشریت برآورده می‌شود.

لذا با انجام پژوهش حاضر مشخص گردید:

از مهم‌ترین ابزارهای تحقق حکومت جهانی امام مهدی (عج)، رجوع به اولی الامر (ولایت‌مداری)، ایمان و عمل صالح، شناخت ولی

Mostafavi, Qom: Farhang Ahl al-Bayt Publishing House.

15. Majlesi, Mohammad Baqer, 1369, Mahdi Mououd; Translation of Volume 13 of Bihar al-Anwar, translated by Hasan bin Mohammadwali Orumieh, Qom: Jamkaran Holy Mosque Publications.

16. Ibn Juzi, Jamal al-Din Abul Faraj, Zad al-Misir in the science of exegesis: 1422, Dar al-Kitab al-Arabi, Beirut

17. Sadouq, Mohammad Bin Ali, 1386, Kamal al-Din and Tamma Al-Naimah, Qom: Jamkaran Holy Mosque Publications.

18. Esfahani Ragheb, Morfardat, 1388, Publisher of Al-Mortazoe School, Tehran.

19. Majlesi, Mohammad Baqer 2006, Bihar Al-Anwar, Bija: Bina.

20. Nu'mani, Muhammad bin Ibrahim, Al-Ghaibah, 342 AH, no place.

21. Bahrani, Yusuf bin Ahmad, 1363, al-Hadaiq al-Nadrah fi Hakam al-Utrah al-Tahira, Qom Islamic Publication Institute.

Zarifian Shafiei, Gholamreza, 1376, Religion and Government in Islam, Heritage of Nations Publications. Ambassador, Tehran